

küzdelem, a gondolat fénye ragyog itt árnyékok nélkül. Nem riaszthat vissza senkit az az előítélet, hogy filozófiát vett a kezébe, tehát olvasása alatt állandó szellemi erőfeszítést kell végeznie. Ezt a könyvet úgy írta meg a szerzője, hogy a „homályos“ Hétrakleitos, vagy a még homályosabbnak tartott Kant gondolatai minden értelmes ember számára könnyen érthetően és élvezetes formában jelentkeznek úgy, hogy rendszerük alapjaiból egyetlen lényeges elv sem marad ki. Ma pedig szükségünk van az „escapism“ (menekülés) ilyen formájára, hogy a nehéz időkben biztatást és vigasztalást találjunk az emberi szellem fölényes erejében.

BERKY IMRE

Kisebbségi körlevél. A Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet Közleményei. 1942. VI. évf. 4—5 sz.

Mindég jogos érdeklődésre tarthat számot az a tudományosan feldolgozott híranyag, nemzetiségeink és szomszédaink életére vonatkozó sok részlet, mely a Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet műhelyéből időközönként „Kisebbségi Körlevél“ formájában kerül a nyilvánosság elé. Az idei évfolyam 4. számából elsősorban is Faluhelyi Ferencnek, az intézet igazgatójának „A magyarországi nemzetiségi kérdés jellege és megoldása“ c. tanulmányát kell kiemelnünk. Benne a szerző végigvezet minket a probléma történelmi fejlődésén, bemutatja a különböző megoldási terveket és kísérleteket a nélkül, hogy ő maga bármelyik irányzat mellett határozottan állást foglalna. „A megoldást nem mi, hanem az élet erői fogják meghozni“, állapítja meg, miután leszögezi, hogy a jövőben Magyarországnak is feltétlenül „nemzeti állam“-nak kell marad-

nia, melyben a magyar jogosán követeli magának a „primus inter pares“ szerepét. Kemény Gábor a magyar szórványkérdés úttörőjéről, Ürincs Sándorról közöl érdekes adatokat, míg Bédi Imre a magyar kisebbség helyzetét ismerteti Dél-Erdélyben a bécsi döntéstől 1941. decemberig. A szeptemberi (5 sz.) körlevélben Szilády Zoltán „Magyar őstelepülések Erdélyben“ c. cikkében az ott élő népek érkezési sorrendjének vitáját igen figyelemreméltó földrajzi érvekkel világítja meg, többek között rámutatva a székelyek és bolgárok egykori együttélésének bizonyítékaira. Szende Zoltán az „Italia irredenta: Nizza, Korzika és Málta“ törekvéseit ismerteti, Deák József viszont „A szlovákság kül- és belpolitikai útja 1918-tól“ címen értekezik. Nagyon érdekes Pusztai-Popovics József közleménye a Lupu-féle új román származási elméletről, melyet egy levélváltás tükrében mutat be. Ebben nem kevesebbről van szó, mint hogy a románok „az örök Róma fiai“, de ugyanakkor „a régi világ legjelentősebb, leghíresebb népének“ (a trák, dáko-géta népnek) utódai. A körleveleket Figyelő-rovat, valamint könyv- és folyóíratszemle egészíti ki.

V. Gy.

Révay József, Ókori író — mai olvasó. Parthenon - tanulmányok 2. sz. — Franklin kiadás, 1942. 96 l.

Ez a kézbesímuló, már alakjával is *vademécumnak* kínálgató könyvecske nem latin-görög szakos tanárok számára készült, legálább is nem elsősorban az ő számukra. A szerző mindannyiunk könyvének szánta, akik hiszünk abban, hogy klasszikus földön kezdet az ember európaivá lenni.

Révay már eddig is sokat tett, hogy a klasszikus ókor szellemi kincseit hozzánk közelebb hozza, legújabb könyvében pedig valóságos Baedekert adott kezünkbe, mellyel nekiindulhatunk az egész görög-latin világnak, és otthonosan érezhetjük magunkat benne. A fejezetek olvasgatása közben felelevenednek tanulmányaink és feltámad egy világ, mely most sokkal vonzóbb, többet mondó, hozzánk közelebb álló, mint volt talán diákkorunkban. Elvonulnak előttünk tájak és városok, látjuk az ókor hétköznapjait és ünnepeit, élvezzük szellemét és bölcsességét, és gyönyörködhetünk az emberi halhatatlanság legszebb példányaiban. Szavak, mondatok kerülnek elénk: mennyivel több él ezek közül még ma is, mint újabb írók mondanivalóiból! Sokszor mennyivel inkább a magunkénak érezzük őket annál, amit modern írók nekünk szántak. Sőt megállapítjuk, hogy hiába olvassunk sokat és forgatjuk a világ-irodalom remekeit, néhány legnagyobb magyar író és két-három nyugateurópai nagyság után ők állnak hozzánk legközelebb. Az olvasónak az az érzése, hogy Révay könyve nem csupán a múlt felidézése, hanem jelenünk egy része is. Ráeszméltet, hogy a klasszikus ókor szellemi nagyságai, nemcsak a Parnasszus őslakói, hanem a mi örök utitársaink is, akik elsőnek mondtak ki soha el nem avuló emberi szavakat. Ez a könyv nemcsak mű, hanem jótett is, mert európaiságunkra és gazdagságunkra emlékeztet bennünket. Azonkívül mind tárgyával, mind megírásának módjával alkalmas arra, hogy megnyerje bizalmunkat a Parthenon-sorozat további kötetei számára is.

MEGYER JÓZSEF

Hertelendy István: Színészek.
Révai. Budapest 1942.

Hertelendy István regénye a modern társadalmi életből veszi témáját: az elmúlt évtizedben lejátszódó történetnek egy vidékről Budapestre került színész a főszereplője, aki tíz évi boldog és kiegyensúlyozott házasság után „találkozik az igazival” és ez a találkozás családi és magán életét egyaránt feldúlja.

Úgy érezzük, hogy Hertelendy István regényének egy nagy hibája van és ebből az egyből eredeztethetők a többi kisebb-nagyobb kifogásolnivalók: túlsokat akar mondani. Beszélni akar a színészek életéről, mint minden mástól annyira különböző életpályáról; be akarja bizonyítani a férfi életének öncélúságát s itt azt a ma már többször előkerült motívumot (Márai S.: Az igazi és Török S.: Szappanbuborék) veszi alapul, hogy minden külső ok nélkül történik meg az az elhatározó jelentőségű lelki folyamat, amely a végső szakításhoz vezet; kicsit belekeveri a népi származás dícséretét is: Szergényi Istvánnak, a híres pesti színésznek egyszerű erdőkerülő az apja; van valami a társadalmi osztályok közti különbség kiegyenlítéséből is: az erdőkerülő fia elveszi az ezredes leányát, stb. — Ezt a sok elemet Hertelendy elég jól össze tudja olvasztani, úgyhogy ez a szétválasztás némileg mesterkéltnek tűnhetik fel, viszont nem tudja őket kidolgozni és így regénye épen a sok mondanivaló miatt szétesik. Hiányzik belőle valami lendület, úgy érezzük, hogy mindig lassan halad előre és nem a lényeges motívumokkal foglalkozik.

A regénynek vannak értékei is: a nem művészi igényű és inkább csak szórakozást kereső közönség általában jónak fogja tartani. Sok-